

Franciszek, *Encyklika Fratelli tutti*, Wrocław 2022.

List Kongregacji ds. Duchowieństwa skierowany do kapłanów udających się w drogę synodalną, <https://episkopat.pl/list-kongregacji-ds-duchowieństwa-do-kapłanów-udających-się-w-drogę-synodalną/>, dostęp: 28.11.2023.

Międzynarodowa Komisja Teologiczna, *Synodalność w misji i życiu Kościoła*, Rzym 2018. Villar J. R., *La sinodalidad en la reflexión teológica actual. Synodality in Current Theological Thought*, *Ius canonicum* 58/2018, 69-82.

Wspólnoty parafialne w duchu synodalności papieża Franciszka

Streszczenie

Papież Franciszek stwierdził, iż trzeba usłyszeć głos całego Kościoła, co dzieje się w lokalnych parafiach oraz, co według poszczególnych osób powinniśmy zrobić, aby pomóc ulepszać diecezje, parafie i cały Kościół. W ten sposób można krótko charakteryzować proces synodalny. Słowo synod oznacza bowiem podróżowanie razem i polega na słuchaniu Ducha Świętego i siebie nawzajem, aby rozeznaczyć drogę, którą mamy wspólnie przemierzać. Tak ważne jest, aby z otwartym sercem na tę drogę wejść i nią kroczyć. Niniejszy artykuł podejmuje próbę ukazania, jakie światło na parafię rzuca synod i co należy przewartościować, aby wspólnoty parafialne mogły na nowo ożyć i stać się żywymi członkami parafii, jako wspólnota wspólnot. Dziś człowiek coraz częściej potrzebuje wsparcia podczas rozwoju swojej relacji z Bogiem, a wspólnoty parafialne mogą w bardzo dobry sposób wpisać się w tę potrzebę i ją zaspokoić. Wspólnota parafialna powinna w dzisiejszych czasach stanowić alternatywę w życiu człowieka wierzącego i zachęcać do udziału w niej zamiast w tym szerokim wachlarzu innych zainteresowań współczesnego świata.

Słowa klucze: Papież Franciszek, synod, synodalność, parafia, wspólnota, odnowa, znaki czasu, Kościół.

Mikołaj Kozyra

Synodalność we wspólnotach parafialnych w nauczaniu Papieża Franciszka

Synodality in parish communities in the teaching of Pope Francis

Summary

The article analyzes the concept of synodality in the doctrine of Pope Francis, focusing on its implications for parish structures. Synodality, understood as a process of collective listening and decision-making, is a key element of the renewal and revitalization of parish communities. Pope Francis promotes a model of the Church in which clergy and laity interact, leading to a more inclusive decision-making process. Synodality is not an end in itself, but a tool for building communion and mission. The future of the parish depends on our ability to transform these ideas into concrete actions. In his teachings, Francis emphasizes three principles that briefly explain the understanding of synodality: the interdependence of the Church and the entire body of the faithful, listening from ecclesial perspective and the recognition of synodality as a constitutive dimension of the Church. Despite the challenges, this process has the potential to transform the parish life. By promoting shared responsibility and participation, synodality can help communities become more open to the Holy Spirit and evangelization.

Key words: Church, synodality, synod, Pope Francis, parish community, clergy and laity, cooperation, listening, mission, communion, participation.

Synodalność to jak mozaika, gdzie każdy kamyk, choć unikalny, łączy się z innymi, tworząc nie tylko piękny, ale także mocny obraz Kościoła.
(Papież Franciszek)

Wspólnoty parafialne, które są podstawowymi jednostkami organizacyjnymi Kościoła katolickiego, odgrywają kluczową rolę w kształtowaniu duchowego życia wiernych. To właśnie tam wierni spotykają się na modlitwie, uczą się Słowa Bożego i uczestniczą w sakramentach. Wspólnoty te są również miejscem, gdzie wierni mogą doświadczyć synodalności, czyli procesu wspólnego podejmowania decyzji, który jest coraz bardziej promowany przez Papieża Franciszka. Synodalność w parafiach jest realizowana poprzez różne formy, takie jak rady parafialne, spotkania formacyjne, a także poprzez codzienną współpracę między duchowymi a świeckimi. Jest to proces, który wymaga otwartości, szacunku i zaangażowania ze strony wszystkich członków wspólnoty.

Żyjemy w czasach dynamicznych zmian, które wpływają na każdą sferę naszego życia. W tym kontekście, Kościół katolicki jako instytucja o wielowiekowej tradycji, staje przed wyzwaniem adaptacji do nowych realiów, jednocześnie zachowując swoją tożsamość i misję. Centralnym punktem nauczania Papieża Franciszka jest: „nawrócenie duszpasterskie i misyjne”¹, które dotyczy całej wspólnoty na każdym poziomie. W sercu tego procesu leży koncepcja synodalności, która zdobywa coraz większe znaczenie w nauczaniu Papieża Franciszka. Papież jako duchowy lider miliarda katolików na całym świecie, zdecydowanie akcentuje rolę synodalności w życiu Kościoła. Jego nauczanie w tej dziedzinie jest przełomowe i stanowi znaczący wkład w rozwój współczesnej teologii. Jak sam zaznacza: „Synodalność to nie rozdział w traktacie o eklezjologii, a tym bardziej nie moda, slogan czy nowy termin, którego się używa lub wykorzystuje na naszych spotkaniach. Nie! Synodalność wyraża naturę Kościoła, jego formę, jego styl, jego misję”². Ojciec Święty podkreśla, że: „Synodalność jest konstytutywnym wymiarem Kościoła”. W swoim wyjaśnieniu natury Kościoła synodalnego, zwraca uwagę na aspekt wspólnotowy, który jest urzeczywistniany przez Lud Boży, duchowieństwo i samego papieża. Wszyscy oni są otwarci na słuchanie tego, co Duch Święty ma do powiedzenia Kościołowi. Biskup Rzymu uważa, że proces synodalny jest drogowskazem: „którego Bóg oczekuje

¹ Franciszek, *Przemówienie wygłoszone do proboszczów Rzymu*, Watykan, 16 czerwca 2013 r.; por. tenże, *Evangelii Gaudium* (dalej skrót: EG), 28, 33; Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Nawrócenie duszpasterskie wspólnoty parafialnej w służbie misji ewangelizacyjnej Kościoła*, Rzym, 29 czerwca 2020 r. Warto krótko wyjaśnić, co termin *nawrócenie duszpasterskie i misyjne* oznacza dla Franciszka. Jest to fraza, której używa papież, odnosząc się do procesu przemiany i odnowy w Kościele. W kontekście synodalności, termin ten oznacza przekształcenie parafii i innych struktur kościelnych w takich sposób, aby były one bliżej ludzi, stały się środowiskiem żywej komunii i uczestnictwa, a także były w pełni ukierunkowane na misję. W praktyce, oznacza to, że parafie i inne struktury kościelne powinny być otwarte na zmiany, formację i ciągłe uczenie się, aby były zdolne do lepszego wspólnego podążania, wzajemnego słuchania i uczestniczenia w misji. Jest to zgodne z ideą synodalności, która podkreśla znaczenie współpracy wszystkich członków Kościoła.

² Zob. Franciszek, „*Synodalność: droga Kościoła*”. *Przemówienie wygłoszone podczas audyencji generalnej*, Watykan, 18 września 2021 r.; por. K. Bronk, *Papież do biskupów: synodalność wyraża naturę Kościoła*, <https://www.ekai.pl/papiez-synod-to-nie-wymiana-opinii-lecz-sluchanie-ducha/>, dostęp online: 28.12.2023.

od Kościoła trzeciego tysiąclecia”³. Dodatkowo, Ojciec Święty podkreśla, że synodalność oznacza „chodzenie razem – świeccy, pasterze, biskup Rzymu – (...)”⁴. Jednak wprowadzenie tego w praktykę może być wyzwaniem, wymagającym otwartości, szacunku i zaangażowania ze strony wszystkich członków Kościoła.

W tym kontekście, niniejszy artykuł ma na celu zbadanie, jak synodalność jest realizowana we wspólnotach parafialnych, zgodnie z nauczaniem Papieża Franciszka. Przeanalizujemy, jak ta koncepcja wpływa na relacje między duchowymi a świeckimi, jakie są jej korzyści i wyzwania, a także jakie są jej perspektywy na przyszłość. Papież Franciszek zainicjował odnowę synodalności Kościoła, mającą na celu ożywienie struktur Mistycznego Ciała Chrystusa. Od początku swojego pontyfikatu podkreślał znaczenie „kreatywności”, charakteryzującej się „poszukiwaniem nowych ścieżek”, czyli innymi słowy, „poszukiwaniem sposobów na głoszenie Ewangelii”⁵.

1. Synodalność – klucz do zrozumienia nauczania Papieża Franciszka

Synodalność to termin, który zyskał na znaczeniu w dyskursie kościelnym, zwłaszcza w kontekście nauczania Papieża Franciszka. Mimo że jest to pojęcie o szerokim zakresie i różnorodnych interpretacjach, w tej części artykułu skupimy się na specyficznym rozumieniu synodalności, jakie prezentuje papież. Synodalność jako praktyka i idea, ma swoje korzenie w początkach chrześcijaństwa. Jednakże, z różnych powodów, ta praktyka zanikła i została zaniedbana przez wiele wieków. Sobór Watykański II zainicjował proces odnowy, który docenił rolę Ludu Bożego w Kościele⁶. Papież po Soborze Watykańskim II, w tym Papież Franciszek, kontynuowali tę linię, promując synodalność jako kluczowy element życia Kościoła.

Podjęcie ówczesnego papieża do synodalności, choć zakorzenione w tradycji, wprowadza nowe perspektywy i otwiera nowe możliwości dla Kościoła katolickiego. A. Bańka słusznie zauważył, że papież: „ma głęboką, zgodną z teologią, nauczaniem i tradycją Kościoła wizję synodalności”⁷. Jako fundamentalna zasada funkcjonowania Kościoła, jest nie tylko centralnym elementem teologii Papieża Franciszka, ale również odzwierciedla jego wizję Kościoła jako wspólnoty. To, że termin ten jest obecnie powszechnie używany w Kościele, jest w dużej mierze zasługą papieża. To on zainicjował działania mające na celu rozwój idei synodalności, aby mogła ona odgrywać kluczową rolę w praktycznej działalności Kościoła⁸. Po objęciu Stolicy Piotrowej, zwrócił się do wiernych słowami: „Rozpocznijmy tę wspólną drogę, biskupa i ludu, drogę Kościoła Rzymu, który przewodzi w miłości wśród wszystkich Kościołów. Jest to droga braterstwa, miłości

³ Franciszek, *Przemówienie wygłoszone podczas uroczystości upamiętniającej 50. rocznicę ustanowienia Synodu Biskupów*, Watykan, 17 października 2015 r.

⁴ Zob. tamże; por. EG 171.

⁵ Franciszek, *Przemówienie...*, Watykan, 16 czerwca 2013 r.; por. Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Nawrócenie...*

⁶ Por. K.P. Ostasz, *Soborowa wizja Kościoła jako ludu Bożego*, https://opoka.org.pl/biblioteka/IV/VM/sobor_k_ludbozy.html, dostęp online: 29.12.2023; Sobór Watykański II, *Lumen Gentium* (dalej skrót: LG), nr 12.

⁷ A. Bańka, *Aleksander Bańka: Synod w Polsce powoli się rozkręca i rozpoczęło się straszenie synodem*, <https://deon.pl/wiara/aleksander-banka-synod-w-polsce-powoli-sie-rozkraca-i-rozpoczelo-sie-straszenie-synodem-1782866>, dostęp online: 30.12.2023.

⁸ Zob. K.J. Wójcik, *Specyficzne aspekty teologii w nauczaniu papieża Franciszka*, „Studia Nauk Teologicznych” 2020, t. 15, s. 11-27. Autor w swoim artykule przeprowadza dogłębną analizę teologii papieża. Zarysowuje, co stanowi źródło tego, że Franciszek tak mocno podkreśla znaczenie ludu Bożego w Kościele. Lektura tego artykułu jest godna polecenia.

i wzajemnego zaufania⁹. Prawdopodobnie papież miał na myśli drogę synodalną.

Mimo, że temat naszego artykułu koncentruje się na synodalności we wspólnotach parafialnych, zanim przejdziemy do zasadniczej części naszej dyskusji, warto zarysować ogólne rozumienie synodalności. Ta wstępna analiza pozwoli nam na głębsze zrozumienie i docenienie roli synodalności we wspólnotach parafialnych, co jest głównym celem naszej pracy.

Termin *synod* jest stosowany od najdawniejszych czasów do nazywania zgromadzeń kościelnych, które są zwoływane na różnych szczeblach – diecezjalnym, prowincjalnym, regionalnym, patriarchalnym lub powszechnym. Celem tych zgromadzeń jest rozważanie kwestii związanych z doktryną, liturgią, prawem kanonicznym i duszpasterstwem, które stopniowo się pojawiają, w świetle Słowa Bożego i poprzez uważne słuchanie głosu Ducha Świętego¹⁰. Termin *synodalność* pochodzi od greckiego słowa *synodos*, które oznacza: „zgromadzenie”, „wspólną drogę”, „zjazd”¹¹. W kontekście Kościoła, synodalność odnosi się do sposobu bycia i działania Kościoła jako wspólnoty wierzących, którzy razem podążają za Chrystusem. Jest to idea, która jest głęboko zakorzeniona w naturze Kościoła i jest niezbędna do jego prawidłowego funkcjonowania¹². Zwracając uwagę na głębokie znaczenie synodalności, warto teraz przyjrzeć się bliżej wypowiedzi B. Wysokińskiej na ten temat. Wskazuje ona na źródło synodu. Pochodzi ono od greckiego słowa *synodeuein*, co oznacza „podróżowanie wspólnie do celu”. Zaznacza ona, że ten termin, w kontekście Kościoła, wskazuje na charakter: „wspólnotowy i duszpasterski”. Twierdzi, że synod można zdefiniować jako spotkanie duchownych, osób prowadzących życie konsekrowane, a także świeckich. Wszyscy oni doradzają papieżowi i biskupom, służąc tym samym Kościołowi¹³. Interpretacja synodalności, którą proponuje papież Franciszek, harmonizuje się z tymi definicjami.

Podczas jednego ze swoich przemówień, Biskup Rzymu odwołał się do słów Jana Chryzostoma, który stwierdził, że: „Kościół i Synod to synonimy”. Papież dodał, że Kościół to: „wędrowka razem” ku Bogu, gdzie każdy ma swoje miejsce i zadanie, co tworzy łąd we wspólnocie. Kardynał L. Baldisseri podziela ten pogląd, mówiąc: „Synod jest więc imieniem Kościoła”. Wyjaśnił również, że Ojciec Święty pragnie powrócić do pierwotnego znaczenia synodalności, która: „wyraża podmiotowość wszystkich ochrzczonych”¹⁴. W kontekście tych słów, warto zauważyć dokument wydany przez archidiecezję poznańską. Dokument ten definiuje *synodalność* jako: „spotkanie, uczestnictwo, słuchanie siebie nawzajem i Ducha Świętego, refleksję nad pojawiającymi się kwestiami w świetle Słowa Bożego i ludzkiego doświadczenia, wspólnotowe rozeznawanie i podejmowanie decyzji, której gwarantami są następcy apostołów w jedności z następcą św. Piotra, papieżem”¹⁵. Ten fragment akcentuje wagę wspólnoty, dialogu,

⁹ Franciszek, *Przemówienie wygłoszone z balkonu bazyliki św. Piotra*, Watykan, 14 marca 2013 r.

¹⁰ Międzynarodowa Komisja Teologiczna (dalej skrót: MKT), *Synodalność w życiu i misji Kościoła*, Watykan 2021, s. 8-11.

¹¹ P. Artemiuk, *Czym jest synodalność?*, „Idziemy” 2021, nr 47.

¹² Por. S. Zygmunt, *Synodalność jako powrót do korzeni chrześcijaństwa i narzędzie budowania Królestwa Bożego*, „Warszawskie Studia Teologiczne” 2020, t. XXXIII, nr 2, s. 118-130.

¹³ Por. A. Warecka, *Na wspólnej drodze*, <https://www.echokatolickie.pl/index.php?str=100&iid=19684&idd=20>, dostęp online: 30.12.2023.

¹⁴ Franciszek, *Przemówienie...*, Watykan, 17 października 2015 r.; Św. Jan Chryzostom, *Explicatio in Ps*, s. 149, w: *Patrologia Graeca*, s. 55, 493, cyt. za: MKT, *Synodalność...*, Watykan 2021, s. 8-9; zob. L. Baldisseri, *Kościół i synod są synonimami*, <https://kosciol.wiara.pl/doc/6203718.Kosciol-i-synod-sa-synonimami>, dostęp online: 29.12.2023.

¹⁵ Archidiecezjalny Zespół Synodalny, *Przewodnik konsultacji synodalnych w Archidiecezji poznań-*

refleksji i decyzji podejmowanych w jedności z Kościołem, pod przewodnictwem papieża. To stanowi esencję synodalności w Kościele, która jest zgodna z wizją papieża Franciszka i kardynała L. Baldisseriego.

Analizując liczne dokumenty i wypowiedzi Papieża Franciszka, możemy nakreślić jego koncepcję synodalności w Kościele. Franciszek przedstawia synodalność jako model funkcjonowania Kościoła. Kluczowe elementy to: *komunia, uczestnictwo, misja*, a metodyka opiera się na *spotkaniu, słuchaniu i rozeznawaniu*. To nie ma nic wspólnego z parlamentaryzmem, negocjacją prawdy czy ograniczeniem wymiaru hierarchicznego. Synodalność to przejaw odpowiedzialności za wspólnotę. Jej podstawą jest *sensus fidei*, eklezjologia Ludu Bożego i komunii, działanie Ducha Świętego, różnorodność charyzmatów, idea współuczestnictwa, antropologia relacji, a kontekstem jest zdolność Kościoła do ewangelizacji¹⁶. Biorąc pod uwagę te słowa, warto zwrócić uwagę na artykuł autorstwa P. Sawa, który precyzyjnie określa główne filary wizji synodalnej odnowy Kościoła w ujęciu obecnego papieża.

Autor podkreśla, że *słuchanie* jest kluczowym elementem synodalności – jak zauważa Franciszek. Nie chodzi tylko o bierną czynność słuchania, ale o aktywną otwartość na naukę od innych. Słuchanie odbywa się na dwóch płaszczyznach: horyzontalnej i wertykalnej, obejmując zarówno wspólne, jak i indywidualne słuchanie Ducha Świętego. Biskupi powinni być w stanie dostrzec głos Boga w głosie Ludu Bożego. Franciszek podkreśla, że biskup Rzymu: „jako Pasterz i Doktor wszystkich chrześcijan oraz najwyższy świadek *fides totius Ecclesiae*, powinien być gwarantem prawidłowego rozpoznania woli Bożej przez Kościół”¹⁷.

Kolejnym kluczowym elementem synodalności jest *sensus fidei* (*fidelium*), czyli zmysł wiary ochrzczonych. Zgodnie z doktryną Kościoła, odnosi się to do nadprzyrodzonego zmysłu wiary i udziału wiernych w prorockiej roli Chrystusa. Sobór Watykański II zdefiniował *sensus fidei* w sposób obszerny (zob. LG 12). Ostatecznie chodzi o rozpoznanie tego, co pochodzi od Boga. Jest to możliwe dzięki Duchowi Świętemu, który umożliwia zachowanie tożsamości chrześcijańskiej i chroni przed błędem, nawet gdy występują trudności w precyzyjnym wyrażeniu wiary.

Synodalność pomaga głębiej zrozumieć strukturę Kościoła, dostarczając ramy dla niezbędnej służby hierarchicznej. Dzięki charakterowi konsultacyjnemu i doradczemu, biskup lub prezbiter może autentycznie pełnić rolę duszpasterza, ponieważ odseparowany od wiernych byłby tylko urzędnikiem. Wyzwaniem jest przełamanie sztywnego podziału na liderów i podwładnych, nauczycieli i uczniów. Taki sposób myślenia umożliwia doświadczenie Kościoła jako Ludu Bożego. Nie zakłóca to funkcjonowania hierarchii, ale podkreśla aspekt charyzmatyczny. Wszystko powinno być postrzegane przez pryzmat służby. Franciszek, przemawiając podczas Jubileuszu Synodu Biskupów, zwrócił uwagę,

skiej dla pierwszego etapu Synodu o synodalności Ku Kościołowi synodalnemu: *komunia, uczestnictwo, misja XVI Zgromadzenia Synodu Biskupów*, Poznań 2021, s. 9.

¹⁶ „Synod jest procesem rozeznania duchowego, które dokonuje się podczas adoracji, w modlitwie, w kontakcie ze Słowem Bożym. Ono otwiera nas na rozeznanie i je oświeśla. Ukierunkowuje ono Synod, aby nie był on kościelnym «zjazdem», konferencją naukową czy kongresem politycznym, ponieważ nie jest parlamentem, lecz wydarzeniem łaski, procesem uzdrowienia prowadzonym przez Ducha Świętego. (...)” (Franciszek, „Spotkać, słuchać, rozeznac”. *Przemówienie wygłoszone w czasie Mszy Świętej inaugurującej XVI Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne Synodu Biskupów*, Watykan, 10 października 2021 r.; por. *Papież: Synod jest podążaniem wspólną drogą*, <https://www.vaticannews.va/pl/papiez/news/2021-10/papiez-synod-jest-podazaniem-wspolna-droga.html>, dostęp online: 31.12.2023).

¹⁷ Zob. Franciszek, *Przemówienie...*, Watykan, 17 października 2015 r.

że Kościół powinien być postrzegany jako odwrócona piramida, gdzie papież i biskupi jako ministrowie są sługami i powinni naśladować gest Jezusa, który umył nogi apostołom (zob. J 13,5)¹⁸.

Papież, mówiąc o synodalności, zwraca uwagę na podstawowe przeszkody dla jej realizacji. Pierwszą z nich jest *formalizm*, który redukuje słuchanie i dialog do powierzchowności. Dlatego niezbędne jest nie tylko zachowanie formy, ale także odpowiednia treść. Papież stwierdził: „(...) jeśli mówimy o Kościele synodalnym, nie możemy zadowalać się formą, ale potrzebujemy także treści, narzędzi i struktur, które sprzyjają dialogowi i interakcji wewnątrz ludu Bożego, zwłaszcza między kapłanami a świeckimi”¹⁹. Elitarność duchownych lub ich oddzielenie od świeckich, co prowadzi do istnienia jakby dwóch odrębnych światów, jest niezdrowa. Innym zagrożeniem dla synodu jest *intelektualizm*, który w tym kontekście można interpretować jako abstrakcyjne rozważania o problemach Kościoła i świata, a także stosowanie bezowocnych kwalifikacji ideologicznych czy partyjnych. W takiej sytuacji synod byłby oderwany od tego, co stanowi życie Ludu Bożego. Na koniec, *bierność*, wynikająca z pokusy zaniechania jakiegokolwiek zmiany w Kościele, w sposobie jego funkcjonowania, skoro: „zawsze się tak robiło”, stanowi kolejne zagrożenie. K. Nycz podkreśla, że jest coś oburzającego w sytuacji, która nie ma żadnego usprawiedliwienia, kiedy nie traktuje się poważnie wiernych świeckich. Kiedy zbiera się od nich opinie na temat danego problemu religijnego, a następnie nie bierze się tego pod uwagę i postępuje według własnego upodobania, jest to nieakceptowalne. Obowiązkiem Kościoła jest słuchać tego, co mówią wierni i na co zwracają uwagę. K. Nycz dostrzega potencjał, który ujawnia się poprzez ludzi świeckich. Staje się konieczne, aby Kościół uwzględnił ich głos²⁰.

Ojciec Święty wskazuje na trzy kluczowe elementy interpretacji synodalności: *komunię, uczestnictwo i misję*²¹. *Komunia*, czyli wspólnota, jest pierwsza i wyraża naturę Kościoła. Jest to właściwa perspektywa dla życia chrześcijańskiego, które powinno skupiać się na jedności. Franciszek podkreśla szerokie rozumienie *komunii*, które obejmuje spójność i pełnię wewnętrzną w łasce, prawdzie, współpracy, misji i zaangażowaniu wobec współczesnego świata. Z komunią ściśle związane jest *uczestnictwo*, które wynika z łaski chrztu. Zgodnie z przesłaniem: „wszyscy zostaliśmy ochrzczeni w jednym Duchu, aby stanowić jedno ciało” (1 Kor 12,13), jest to konkretny wyraz komunii, który nie może pozostać abstrakcyjny. Zaangażowanie członków Kościoła w proces synodalny jest realną formą przeżywania Kościoła jako wspólnoty. Z tym wiąże się *misja*, która nadaje sens wszystkiemu. Synodalność pomaga ochrzczonej realizować powołanie misyjne poprzez obecność, czułość i więzi przyjaźni ze światem²².

W kontekście synodalności, ekumenizm odgrywa kluczową rolę. Możemy nawet mówić o ekumenicznym wymiarze synodalności. Kościół katolicki może czerpać z doświadczeń innych tradycji chrześcijańskich, zwłaszcza wschodnich. Prawidłowa praktyka synodalności przez katolików rzymskich jest pomocna w dialogu ekumenicznym. Nie chodzi tu o naśladowanie, ale o inspirację i wspólne odkrywanie woli Bożej. Świadomość własnej tożsamości umożliwia dialog

¹⁸ Tenże, *Przemówienie wygłoszone do wiernych diecezji rzymskiej*, Watykan, 18 września 2021 r.

¹⁹ Tenże, *Przemówienie podczas otwarcia XVI Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów*, Rzym, 9.10.2021 r.

²⁰ A. Wojtas, *Kard. Nycz: nie wystarczy słuchać świeckich, trzeba ich usłyszeć*, <https://stacja7.pl/rozmowy/kard-nych-nie-wystarczy-sluchac-swieckich-trzeba-ich-uslyszec/>, dostęp online: 29.12.2023; por. EG 22.

²¹ Zob. Franciszek, *Przemówienie...*, Rzym, 9 października 2021 r.

²² P. Sawa, *Synodalność Kościoła w ujęciu papieża Franciszka*, „Teologia w Polsce” 2023, t. 17, nr 2, s. 191-217.

teologiczny i wspólne świadectwo. Kluczowe jest skupienie na tym, co łączy, z uwzględnieniem hierarchii prawd²³.

Franciszek podkreśla, że aby synod przyniósł oczekiwane rezultaty, kluczowe jest zastosowanie odpowiedniej metodologii: *spotkanie*, *słuchanie* i *rozeznawanie*²⁴. *Spotkanie*, które naśladuje Jezusa, jest pierwszym krokiem (zob. Mk 10,17-30)²⁵. Istotne jest skupienie uwagi na innych, poświęcenie czasu i bycie dostępnym. Nie chodzi tylko o organizowanie wydarzeń czy teoretyczne rozważanie problemów, ale o stworzenie przestrzeni dla modlitwy i spotkań twarzą w twarz. *Słuchanie*, które powinno odbywać się bez pośpiechu i bez osądzania, jest kluczowe podczas spotkania. Synodu nie można przeprowadzać w pośpiechu, nawet jeśli generuje to zmęczenie. Mimo to, warto kontynuować tę drogę, ponieważ Duch Święty zawsze sugeruje nowe ścieżki i języki, co przynosi konkretne rezultaty. Na koniec, *rozeznawanie*. Słuchanie ma na celu rozpoznanie woli Bożej i jest wspólną drogą. Ojciec Święty zwraca uwagę, że słuchanie nie może być celem samym w sobie, aby rzeczy pozostały niezmiennie. W rozeznawaniu chodzi o doświadczenie łaski, proces uzdrawiania, który przynosi Duch Święty. Dlatego synod jest doświadczeniem duchowym i rzeczywistością ściśle kościelną²⁶.

Papież Franciszek aktywnie promuje koncepcję synodalności w Kościele Katolickim, co jest widoczne poprzez różnorodne inicjatywy. W 2021 roku ogłosił inicjatywę powszechnego synodu pod hasłem: *Kościół synodalny: komunია, uczestnictwo i misja*²⁷. Charakterystyczną cechą tego synodu jest jego trójfazowa struktura, która tworzy platformę do intensywnych dyskusji na temat roli synodalności w życiu kościelnym. Synod Biskupów nie jest wydarzeniem jednorazowym, ale procesem, który odbywa się w trzech etapach: lokalnym, kontynentalnym i powszechnym w Rzymie. Jak podkreślał M. Grech, sekretarz Synodu, celem jest największe zaangażowanie całego Ludu Bożego w ten proces, tak aby każdy miał możliwość wyrażenia swojego zdania²⁸. Kluczowym aspektem tego wydarzenia jest jego szeroki zakres tematyczny, który nie ogranicza się do jednej konkretnej kwestii teologicznej czy pastoralnej, lecz obejmuje całłościowy wymiar funkcjonowania Kościoła. Celem tego synodu jest zbadanie możliwości przekształcenia Kościoła w bardziej synodalną wspólnotę, w której wszyscy ochrzczeni mogą aktywnie uczestniczyć i mieć głos.

²³ Tamże.

²⁴ Franciszek, *Homilia podczas mszy świętej na otwarcie Synodu na temat synodalności*, Rzym, 10 października 2021 r.

²⁵ Ewangelia zawiera wiele spotkań Jezusa z ludźmi, które: „podnoszą na duchu i przynoszą uzdrowienie”. Chrystus nie dawał sygnałów pośpiechu, był cierpliwy i skoncentrowany na danej osobie. Papież Franciszek, podczas przemówienia inaugurującego proces synodalny, objaśnił fragment Ewangelii o bogatym młodzieńcu (Mk 10,17-30) w kontekście synodalnym. Zwrócił uwagę na postawę Jezusa, który początkowo „spotkał” młodzieńca, „słuchał” jego słów, a następnie pomógł mu w „rozeznaniu” właściwej drogi. Trzy kluczowe słowa, które pojawiają się w synodzie, to: „spotkać”, „wysłuchać” i „rozeznąć”. Te słowa można uznać za metodę stosowaną w procesie synodu (por. Franciszek, „*Spotkać, słuchać, rozeznąć*”...).

²⁶ Por. P. Sawa, *Synodalność...*, s. 191-217; por. J.A. Danecki, *Synodalność w życiu i misji Kościoła*, „Zeszyty Formacji Katechetów” 2022, t. 85, nr 1, s. 41-49; S. Łabendowicz, *Synodalność konstytutywnym wymiarem posługi Kościoła we współczesnym świecie*, „Zeszyty Formacji Katechetów” 2022, t. 85, nr 1, s. 37-38; Sekretariat Generalny Synodu Biskupów, *Ku Kościołowi synodalnemu: komunია, uczestnictwo i misja*, 29, 30.

²⁷ *Dokument przygotowawczy XVI. Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów*, 1.

²⁸ Por. A. Stelmach, *Synodalność – co to właściwie oznacza?*, <https://pch24.pl/synodalnosc-co-to-wlasciwie-oznacza/>, dostęp online: 29.12.2023.

Innowacyjnym elementem tego procesu jest jego wstępna faza, która obejmuje etap słuchania i konsultacji na różnych szczeblach struktury kościelnej. W ramach tego etapu przeprowadzono konsultacje synodalne na poziomie parafialnym, w obrębie różnorodnych zgromadzeń i organizacji kościelnych. Następnie opracowano syntezę na poziomie diecezjalnym, a później na poziomie poszczególnych konferencji episkopatów, co zaowocowało stworzeniem syntez kontynentalnych podczas spotkań na poziomie kontynentalnym²⁹. W odróżnieniu do poprzednich synodów, które skupiały się na konkretnych kwestiach takich jak małżeństwo, kapłaństwo czy ekonomia, synod *Ku Kościołowi synodalnemu* charakteryzuje się holistycznym podejściem. Innowacyjność tego synodu przejawia się również w sposobie jego realizacji – oprócz tradycyjnych spotkań biskupów, organizowane są również sesje, w których uczestniczą wszyscy ochrzczeni w poszczególnych diecezjach i krajach. To daje możliwość wyrażenia opinii przez szerokie spektrum wiernych na temat przyszłości Kościoła. Synod *Ku Kościołowi synodalnemu* reprezentuje zatem proces, w którym zaangażowanie wszystkich ochrzczonych jest kluczowe. Stanowi on okazję do wspólnej refleksji nad sposobami, w jakie Kościół może stać się bardziej otwartą wspólnotą, efektywniej głoszącą Ewangelię i służącą światu. Takie podejście umożliwiło szerokie zaangażowanie różnorodnych grup wewnątrz Kościoła w proces synodalny³⁰.

2. Implementacja idei synodalności w parafiach: analiza w kontekście nauczania Papieża Franciszka

W początkowych etapach istnienia Kościoła, często składał się on z małych wspólnot, w których świeccy odgrywali kluczową rolę³¹. Jednak z biegiem czasu, rola świeckich zaczęła być marginalizowana, a większość decyzji i działań duszpasterskich była podejmowana przez duchownych³². W XX wieku, podczas Soboru Watykańskiego II, nastąpiła znacząca zmiana w postrzeganiu roli świeckich. Sobór podkreślił, że wszyscy ochrzczeni są powołani do uczestnictwa w misji Kościoła³³. Papież Jan Paweł II kontynuował tę myśl, podkreślając znaczenie świeckich w życiu Kościoła³⁴.

Współcześnie, Ojciec Święty podkreśla konieczność większego zaangażowania świeckich w życie Kościoła. Zwraca uwagę, że to właśnie świeccy odświeżają dzieło apostołstwa i skutecznie wpływają na jego owoce we współczesnym świecie. Wyrazem tego, co proponuje głowa Kościoła, jest koncepcja synodalności, która podkreśla znaczenie współdziałania wszystkich członków Kościoła.

²⁹ *Ku Kościołowi synodalnemu: komunია, uczestnictwo i misja*, <https://synod.org.pl/>, dostęp online: 30.12.2023.

³⁰ T. Nawracała, *Synodalność w Kościele i dla Kościoła: między rzeczywistością eklezjalną a narzędziem jej reformy*, „Poznańskie Studia Teologiczne” 2022, nr 42, s. 86; por. P. Sawa, *Synodalność...*, s. 193-194.

³¹ Por. H. Seweryniak, *Święty Kościół powszedni*, Warszawa 1996, s. 149-150; por. J. Woźniakowski, *Świeccy*, Kraków 1987, s. 12-14; por. M. Skierkowski, G. Nowakowska, *Powołanie wiernych świeckich według II Polskiego Synodu Plenarnego (1991-1999)*, „Studia Teologiczne” 2002, nr 20, s. 121-153; P. Jarecki, *Podstawy synodu*, <http://www.parafiamaksymilian.waw.pl/podstawy-synodu/>, dostęp online: 30.12.2023.

³² Por. M. Skierkowski, G. Nowakowska, *Powołanie...*, s. 121-153; por. H. Seweryniak, *Święty...*, s. 152; J. Woźniakowski, *Świeccy...*, s. 19; E. Weron, *Laikat i apostołstwo*, Poznań 1999, s. 14; Pius X, *Vehementer Nos*, 18.

³³ Sobór zaowocował szeregiem publikacji, które akcentują udział świeckich w życiu wspólnoty. Wśród nich należy wymienić: *Apostolicam Actuositatem*, *Lumen Gentium* (szczególnie rozdział 4) oraz *Gaudium et Spes* (zwłaszcza punkt 43).

³⁴ Jan Paweł II, *Christifideles Laici*, 9.

W praktyce, oznacza to, że parafie i inne struktury kościelne powinny być otwarte na zmiany, formację i ciągle uczenie się, aby były zdolne do lepszego podążania razem, słuchania siebie nawzajem i uczestniczenia w misji³⁵.

W dniach od 9 do 10 października 2021 roku, Papież Franciszek zainaugurował Synod Biskupów w Rzymie. Centralnym tematem tego zgromadzenia było: „*Ku Kościołowi synodalnemu: komunია, uczestnictwo i misja*”. W *Dokumentie Przygotowawczym* czytamy: „Proces synodalny toczy się w kontekście dziejowym, który naznaczony jest epokowymi zmianami w społeczeństwie i w przełomowym momencie w życiu Kościoła, a którego nie można zignorować: bowiem właśnie w złożoności tego kontekstu, w jego napięciach i sprzecznościach, jesteśmy wezwani do „badania znaków czasu i ich interpretowania w świetle Ewangelii (GS, n. 4)”³⁶. Innymi słowy, jednym z kluczowych powodów zorganizowania bieżącego Synodu są symptomy naszych czasów. Papież interpretuje teraźniejszość jako punkt zwrotny dla Kościoła i świata. To jest kluczowy moment, którego nie można przegapić ani zlekceważyć. Oczywiście, Kościół przetrwa w każdych okolicznościach, ponieważ Chrystus zapewnił, że: „bramy piekła go nie pokonają”. Jednak to, jak Kościół zareaguje na obecne zmiany i jakie podejście przyjmie, wpłynie na skuteczność ewangelizacji świata. Od interpretacji symptomów naszych czasów zależą „narzędzia”, za pomocą których chrześcijanie dają świadectwo prawdy Chrystusa. Papież pragnie, aby na synodzie Kościół był w dużej mierze reprezentowany przez świeckich. Ojciec Święty ma nadzieję, że świeccy wierni będą razem z duchownymi interpretowali symptomy naszych czasów. Pytanie o kierunek, w którym zmierza Kościół, zostało postawione, a odpowiedzi powinniśmy szukać nie w duchu autorytatywnej diagnozy, ale raczej od dołu, wśród świeckich³⁷.

W tym artykule chcemy skupić się na realizacji synodalności we wspólnotach parafialnych. Parafia jest podstawową strukturą terytorialną Kościoła. To właśnie w niej odbywają się pierwsze, codzienne interakcje i współpraca między świeckimi a duchownymi. Stąd wynika, że od charakteru parafii zależy proces synodalny, o którym wspomina papież. W tym miejscu warto zwrócić uwagę na centralny temat pontyfikatu Papieża Franciszka, który ma bezpośredni wpływ na ten proces. Centralnym tematem pontyfikatu papieża Franciszka jest: „nawrócenie duszpasterskie”, które ma zastosowanie do wspólnoty na każdym poziomie. Kluczowym elementem w tym kontekście jest promowanie zasady synodalności, która jest interpretowana jako proces, który przekształca Kościół w *Komunię*, w której obecność każdego członka jest istotna i każdy czuje, że bierze udział w życiu tej wspólnoty. Konsekwencją tego jest to, że Kościół będzie w stanie efektywniej pełnić swoją misję w obecnym świecie, który charakteryzuje się ciągłymi i szybkimi zmianami. Staje się niezbędne ukazanie sposobu realizacji tego zadania w obecnych czasach³⁸. Proces synodalności Kościoła, zainicjowany przez Papieża Franciszka, ma na celu stymulację struktur Mistycznego Ciała Chrystusa. Papież Franciszek, już na początku swojego pontyfikatu, podkreślił wartość „kreatywności”, charakteryzującej się „poszukiwaniem nowych

³⁵ Warto zaznaczyć, że historia roli świeckich w Kościele jest obszerna i złożona, a powyższy tekst stanowi jedynie skrótowe streszczenie. Zachęcamy zainteresowanych do zapoznania się z dodatkowymi źródłami na ten temat, które dostarczą bardziej szczegółowych informacji i umożliwią głębsze zrozumienie tej kwestii.

³⁶ *Dokument przygotowawczy XVI. Zwyczajnego...*, 4.

³⁷ Por. A. Bańka, *Liczę na przebudzenie w Kościele*, <https://opoka.org.pl/News/Polska/2021/dr-hab-aleksander-banka-licze-na-przebudzenie-w-kosciele>, dostęp online: 29.12.2023.

³⁸ Por. *Wszyscy jesteście powołani na drogę synodalną?*, <https://kosciol.wiara.pl/doc/7244185.Wszyscy-jestesmy-powolani-na-droge-synodalna>, dostęp online: 29.12.2023.

dróg”, czyli „poszukiwaniem metody głoszenia Ewangelii”. Wskazał również, że: „Kościół, a także Kodeks Prawa Kanonicznego, oferuje nam wiele możliwości, dużą swobodę w tym zakresie”³⁹. To jest apel o elastyczne i pastoralne podejście do prawa kanonicznego, które ma na celu służyć misji Kościoła i pomagać wiernym w ich duchowym rozwoju. Papież zachęca do poszukiwania nowych, kreatywnych i skutecznych dróg ewangelizacji, które są zgodne z prawem kanonicznym. To jest jasne przypomnienie, że prawo kanoniczne nie jest celem samym w sobie, ale narzędziem służącym do głoszenia Ewangelii i budowania wspólnoty Kościoła.

Głównym celem Synodu jest autorefleksja Kościoła, czyli analiza jego własnej natury. Warto zauważyć fundamentalny fakt – dominującą większość członków Kościoła stanowią wierni świeccy. Bez wątpienia, duchowni mają specyficzną, trzykrotną misję powierzoną im przez Chrystusa, która wynika z ich święceń: *misję kierowania, nauczania i uświęcania*⁴⁰. Niemniej jednak, pełne zrozumienie tożsamości Kościoła, jego obecnej natury, jak podchodzi on i jak powinien podchodzić do świata w kontekście współczesnych wyzwań, wymaga wspólnej refleksji zarówno duchownych, jak i świeckich wiernych. Ta refleksja jest niezbędna, aby prawidłowo zinterpretować i zastosować nauki Kościoła w dzisiejszym świecie. W tym kontekście warto przypomnieć naukę Soboru Watykańskiego II: „Ogół wiernych, mających namaszczenie od Świętego, nie może zbłądzić w wierze i tę szczególną swoją właściwość ujawnia przez nadprzyrodzony zmysł wiary całego ludu (łac. *sensus fidei totius populi*), (...)” (zob. LG 12). Cytat ten ukazuje, że każdy z nas, jako członkowie Kościoła, ma w sobie coś wyjątkowego – nadprzyrodzony *zmysł wiary*. To jest jak kompas, który prowadzi nas na drogach wiary. W procesie synodalnym, ten kompas staje się niezwykle ważny. Wszyscy – duchowni i świeccy – musimy otworzyć się na prowadzenie Ducha Świętego, słuchać siebie nawzajem i razem szukać odpowiedzi na wyzwania naszych czasów. To jest jak wielka narada, gdzie każdy głos ma znaczenie. Obecny Biskup Rzymu, otwierając synod, zwrócił uwagę na trzy fundamentalne słowa: *uczestnictwo, komunია i misja*. Te słowa nie są tylko kluczowe dla zgromadzenia synodalnego, ale stanowią również podstawę parafii. Dla wszystkich wiernych i duchownych, te trzy słowa są nie tylko wytycznymi, ale także drogowskazami kierującymi działaniami i decyzjami. W kontekście wspólnoty parafialnej, nie wystarczy tylko mówić o tych wartościach, przede wszystkim należy je realizować.

Rozważając nauki papieża na temat synodalności, istotne jest zrozumienie kilku kluczowych pojęć. *Uczestnictwo* jest jednym z nich. To cecha, która powinna być manifestowana w naszych działaniach i poczuciu odpowiedzialności. Istotne jest, aby każda osoba czuła się integralną częścią dzieła, a nie była odsunięta na bok, bez możliwości wpływu. *Uczestnictwo* to wzajemne służenie, które wykorzystuje dary, jakimi obdarzył nas Duch Święty. Różnorodność darów członków Kościoła nie tylko ubogaca go, ale również stanowi wezwanie do wzajemnej: „modlitwy, słuchania, analizowania, dialogu, rozeznawania i udzielania rad w podejmowaniu decyzji duszpasterskich”⁴¹. Papież podkreśla, że ci, którzy mogą czuć się na marginesie lub wykluczeni, powinni mieć możliwość uczestnictwa w działalności synodu. *Uczestnictwo* to wyzwanie, które wiara stawia

³⁹ Franciszek, *Przemówienie...*, Watykan, 16 czerwca 2013 r.; por. Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Nawrócenie...*

⁴⁰ Por. S. Biel, *W potrojnej misji*, <https://jezuici.pl/2017/12/w-potrojnej-misji/#:~:text=Chrzest%20%C5%9Awi%C4%99ty%20w%C5%82%C4%85cza%20ka%C5%BCdego%20uczni%20Jezusa%20w%20Jego,naszego%20%C5%BCycia%20liturgi%C4%99%20%28por.%201%20Kor%2010%2C%2031%29>, dostęp online: 29.12.2023.

⁴¹ MKT, *Synodalność...*, s. 70.

przed nami. Jak jasno zaznaczył święty Paweł: „wszyscyśmy bowiem w jednym Duchu zostali ochrzczeni, [aby stanowić] jedno Ciało” (1 Kor 12,13). W kontekście chrztu, każdy z nas jest wezwany do aktywnego uczestnictwa w życiu Kościoła, we wszystkich jego aspektach⁴². *Komunia* to kolejne słowo synodalne, które ma swoje korzenie w szczególnej więzi z Jezusem. Papież podkreśla, jak istotne jest umieszczenie Jezusa w centrum naszego życia. Fundamentem *komunii* jest modlitwa, słuchanie Słowa i rozwijanie relacji o charakterze wspólnotowym. Każdy z nas ma swoją rolę do spełnienia w badaniu i doświadczaniu wezwania Boga dla swojego ludu. Jak wyraźnie zaznaczono podczas ostatniego Soboru, *komunia* jest cechą definiującą naturę Kościoła⁴³. *Misja* to kolejny aspekt synodu. Wspólnota Kościoła istnieje, aby dawać świadectwo Chrystusa⁴⁴. Przywódca Kościoła wskazuje, że ten aspekt prowadzi do otwartości człowieka, eliminując tendencję do skupiania się wyłącznie na sobie, co pozwala człowiekowi przekroczyć swoje ograniczenia. W jednej z encyklik, papież zauważa, że osoba skupiona na sobie patrzy na innych z góry, wykazuje pychę, odrzuca prorocstwo braci, lekceważy zaangażowanie innych, koncentruje się tylko na błędach innych i nie wnosi niczego nowego. Osoba taka nadmiernie zwraca uwagę na swój zewnętrzny wygląd, pomijając swoje wnętrze. Zajmuje się wyłącznie swoimi interesami i dąży do ich realizacji za wszelką cenę, w sposób egoistyczny. W tym samym dokumencie, papież wskazuje również dwie cechy charakterystyczne dla takiej osoby: „nie uczy się na swoich grzechach i nie jest otwarta na przebaczenie” (EG 97).

Podczas inauguracji synodu, Ojciec Święty wskazał, że pojęcia takie jak *komunia* i *misja* nie mogą pozostać jedynie w sferze teoretycznej, będąc całkowicie oderwanymi od rzeczywistości. Papież określił je mianem „pojęć nieco abstrakcyjnych”. Klucz do ich zrozumienia leży w konkretnej praktyce kościelnej, która odzwierciedla cechy synodalne na wszystkich etapach drogi i pracy, promując rzeczywiste zaangażowanie wszystkich i każdego. Jeśli wszyscy wierni nie wezmą aktywnego udziału, jak to zaznacza Franciszek, *komunia* stanie się jedynie: „pobożnym życzeniem”⁴⁵. W kontekście współczesnego chrześcijaństwa XXI wieku, kluczowe jest zwrócenie uwagi na problem, który Franciszek wielokrotnie porusza. Ten problem dotyczy charakterystycznych „chorób” takich jak: „przeciętność, powierzchowność, obojętność, brak zaangażowania”. Te „choroby” są szczególnie zauważalne wśród chrześcijan, którzy żyją na świecie w sposób niewidoczny. Można to interpretować jako brak odniesienia wartości religijnych do życia codziennego oraz ich niepraktykowanie. W tym kontekście, niezbędne jest dalsze badanie i zrozumienie tych zjawisk w celu zidentyfikowania potencjalnych rozwiązań i strategii naprawczych. Biskup Rzymu zdefiniował różne typy chrześcijan, które można zidentyfikować w kontekście współczesnego społeczeństwa. Wśród nich znajdują się: „chrześcijanie w słowach, a nie w czynie, chrześcijanie salonowi, chrześcijanie «kanapowi», chrześcijanie «w pantoflach», chrześcijanie part-time (od święta), chrześcijanie tak, ale «nie za bardzo» chrześcijanie «balkonowi» (wizytowanie na dystans),

⁴² Por. Franciszek, *Przemówienie wygłoszone na otwarciu XVI Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów na temat: „W stronę Kościoła Synodalnego – komunია, uczestnictwo, misja”*, Watykan, 9 października 2021 r.; *Protagonistą synodu jest Duch Święty*, <https://pl.clonline.org/nowości/kościół/2021/10/12/protagonistą-synodu-jest-duch-święty>, dostęp online: 29.12.2023.

⁴³ Franciszek, *Przemówienie...*, Watykan, 9 października 2021 r.

⁴⁴ Por. tenże, *Przemówienie wygłoszone podczas przedświątecznej audiencji dla członków Kurii Rzymskiej*, Watykan, 23 grudnia 2021 r.; Sekretarz Generalny Synodu Biskupów, *Vademecum Synodu o synodalności*, 1.4.

⁴⁵ Franciszek, *Przemówienie...*, Watykan, 9 października 2021 r.

chrześcijanie smutni, zmęczeni i zniechęceni (...). W związku z tym stanem rzeczy, istotne staje się podjęcie działań mających na celu pobudzenie duchowe tych osób, aby mogły na nowo odkryć swoją tożsamość chrześcijańską⁴⁶. Kwestie związane z wiarą nie powinny być ograniczane do sfery prywatnej. Wszyscy wyznawcy powinni aktywnie propagować Ewangelię i dążyć do przekształcenia świata zgodnie z jej duchem. W tym kontekście, zaangażowanie świeckich w przenikanie dziedzin takich jak ekonomia, kultura, media i polityka postawą wiary staje się nieodzowne. Taka postawa powinna stanowić świadectwo dla innych. Osoba oddalona od Boga lub niewierząca, obserwując taką postawę, powinna być w stanie dostrzec w niej element związany z wiarą, co z kolei może stanowić inspirację do zmiany własnego stanowiska. Papież słusznie zauważył w swoim dziele *Evangelii Gaudium*: „Ewangelizator nie powinien mieć grobowej miny. Odzyskajmy i pogłębmy zapał, «słodką i pełną pociechy radość z ewangelizowania, nawet wtedy, gdy trzeba siać, płacząc» (...). Oby świat współczesny (...) mógł przyjmować Ewangelię nie od głosicieli smutnych i zniechęconych, niecierpliwych lub bojaźliwych, ale od sług Ewangelii, których życie promieniuje zapałem, od tych, co pierwsi przyjęli Chrystusową radość (...)” (EG 10).

Chrześcijanin ma do spełnienia swoje powołanie w ramach wspólnoty Kościoła, w której obecny jest Bóg prowadzący swój lud. Kościół ma charakter misyjny, co oznacza, że każda parafia jest misyjna. W swoim zasięgu, wierni mają za zadanie szerzyć depozyt wiary, ukazując innym środki zbawcze. Od najwcześniejszych wieków miały one kluczowe znaczenie w życiu każdego wiernego, zarówno w jego wzroście w wierze, jak i w działalności duszpasterskiej. W listach Świętego Pawła można zauważyć pewne informacje na ten temat. Apostoł Narodów pisze o ustanowieniu małych wspólnot, które nazywa „domem”. To właśnie w tych miejscach można dostrzec jej załączki (zob. Rz 16,3-5; 1 Kor 16,19-20; Flp 4,22)⁴⁷. Tworzenie struktur w tych miejscach sprzyja duchowi synodalności, co jest istotne. Dzięki temu: „chodzenie razem – świeccy, pasterze, Biskup Rzymu – (...)”⁴⁸ może przekształcić się w prawdziwą wspólnotę, gdzie każdy członek jest doceniany i szanowany za swój wkład. W ten sposób, duch synodalności może naprawdę ożywić parafię, promując jedność i współpracę na wszystkich poziomach.

Indywidualne działanie jednostki w różnych sferach życia, w tym w kontekście wiary i jej manifestacji w przestrzeni publicznej, często okazuje się niewystarczające. Rzadkością są osoby o wybitnych zdolnościach duchowych, takie jak prorocy czy wyjątkowi święci, na przykład święty Jan Paweł II. Wartościowe przedsięwzięcia zwykle powstają w ramach współpracy wewnątrz społeczności, gdzie harmonijne działanie wielu osób przynosi efekty. Dlatego też, dla efektywnego przekazu wiary i zorganizowania działań ewangelizacyjnych oraz misyjnych, które przynoszą korzyści dla Kościoła, parafia powinna kształtować się jako wspólnota składająca się z mniejszych, współdziałających ze sobą grup. Zgodnie z nauczaniem Papieża Franciszka, synodalność jest koncepcją, której Bóg: „wymaga od Kościoła tysiąclecia”. Rozważając koncepcję Kościoła synodalnego, przedstawioną przez Papieża Franciszka jako „odwrotną piramidę”, w której wszystkie aktywne podmioty – wierni, Kolegium biskupów oraz głowa Kościoła – współdziałają, można dostrzec związek z funkcjonowaniem parafii. W adhortacji *Evangelii Gaudium* papież tłumaczy synodalność jako:

⁴⁶ S. Ryłko, *Formacja katolików świeckich: wielkie wyzwanie naszych czasów*, „Studia Teologii Dogmatycznej” 2019, t. 5, s. 135; Franciszek, „Modlitwa w obliczu kryzysu”. Kazanie wygłoszone w Domu św. Marty, Watykan, 22 marca 2020 r.

⁴⁷ Por. Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Nawrócenie...*, Rzym, 29 czerwca 2020 r.

⁴⁸ Franciszek, *Przemówienie...*, Watykan, 17 października 2015 r.; por. EG 171.

„niezbędny warunek nadania Kościołowi odnowionego impulsu misyjnego”⁴⁹. W tym kontekście, powinna być postrzegana nie tylko jako zbiór zintegrowanych rodzin, ale także jako wspólnota różnorodnych grup, które angażują się w modlitwę, działania charytatywne, inicjatywy edukacyjne i ewangelizacyjne. Kluczowym jest, aby zgromadzenie parafialne zapewniało możliwość zaangażowania się w takie wspólnoty dla osób w każdym wieku – dzieci, młodzieży i dorosłych. Tworzenie zróżnicowanych grup społecznych staje się szczególnie istotne w obliczu obecnych wyzwań, takich jak osłabienie wiary, ataki na Kościół i jego instytucje, spadek liczby wiernych uczestniczących w obrzędach liturgicznych oraz zmniejszenie liczby młodych ludzi uczęszczających na katechezę. Jako odpowiedź na te problemy, proponuje się koncepcję parafii jako „wspólnoty wspólnot”, która miałaby stanowić rodzaj arki w nowoczesnym świecie. Świeckie wspólnoty wiernych, będące pod duchową opieką duszpasterzy, odgrywają kluczowe role zarówno w kontekście kościelnym, jak i w społeczeństwie świeckim. Te grupy działają w obu tych środowiskach, pełniąc szereg istotnych funkcji. W ramach tych wspólnot dochodzi do dystrybucji charyzmatów przez Boga, zarówno na poziomie całej grupy, jak i wśród jej poszczególnych członków, ze szczególnym uwzględnieniem liderów. Te wspólnoty odgrywają istotną rolę w wsparciu rodzin, stanowią miejsce kultywowania wiary i życia duchowego, modlitwy, a także oferują bezpieczne środowisko do życia i wypoczynku, zwłaszcza dla dzieci i młodzieży. Istotnym aspektem jest również odpowiedni dobór i formacja duchowa liderów wspólnot. Podkreśla się, że powierzanie ważnych zadań osobom świeckim w Kościele powinno iść w parze z zapewnieniem odpowiedniej formacji duchowej. Aby członkowie świeckich wspólnot mogli efektywnie i odpowiedzialnie wykonywać swoje zadania, konieczne jest zapewnienie im wsparcia duchowego ze strony ich duszpasterzy.

Rozważając budowanie synodalności w parafii, kluczowe jest uwzględnienie różnych elementów i struktur, które razem tworzą dynamiczną i żywą wspólnotę. Począwszy od Rady Parafialnej, przez służbę liturgiczną, aż po różnorodne grupy i wspólnoty, każdy z tych elementów odgrywa istotną rolę w życiu kościoła. Wszystko to, w połączeniu z aktywnym zaangażowaniem zarówno duchownych, jak i świeckich, przyczynia się do tworzenia kościoła, który jest zdolny do skutecznego reagowania na aktualne potrzeby i wyzwania Kościoła i świata. *Rada Parafialna*, zdefiniowana przez prawo kanoniczne jako *Rada Duszpastersko-Ekonomiczna*, stanowi kluczowy element w życiu i zarządzaniu kościołem. Jej efektywność zależy od aktywnego zaangażowania zarówno proboszcza, który powinien w sposób realny uwzględniać opinie i rady członków Rady, jak i od odpowiedniego doboru jej składu. Ważne jest, aby do Rady włączyć młodzież oraz liderów różnych wspólnot działających w parafii, którzy mają bezpośredni wpływ na formację i działania realizowane w jej ramach. Te organy mają charakter synodalny. W dobie powszechnego dostępu do Internetu, młodzież często wykazuje większą biegłość i doświadczenie w obszarze nowych technologii w porównaniu do starszych pokoleń. Niestety, w *Radach Parafialnych* często zasiadają głównie osoby starsze, które mogą nie być w pełni świadome wszystkich możliwości, jakie niesie ze sobą cyfrowa transformacja. Młodzież, dzięki umiejętności prowadzenia grup na platformach społecznościowych, takich jak Facebook, ma możliwość aktywizowania ludzi w sieci i tworzenia wirtualnych społeczności, na przykład grup związanych z konkretną parafią. Należy zaakcentować, że adaptacja do cyfrowej transformacji jest nieunikniona i przynosi wiele korzyści. Dlatego tak ważne jest, aby młodzież, która jest biegła w obszarze nowych technologii, była aktywnie zaangażowana w działania Rady. Należy stanowczo podkreślić, że większość ludzi

⁴⁹ Franciszek, *Przemówienie...*, Watykan, 17 października 2015 r.

korzysta z tego typu platform społecznościowych i należy to wykorzystać poprzez promowanie i pokazywanie aktywności wspólnoty, czyli jej przedsięwzięć, które są realizowane. To nie tylko pozwala na dotarcie do szerszego grona osób, ale również umożliwia tworzenie silnych więzi i angażowanie ludzi, nawet jeśli nie mogą oni być fizycznie obecni. Dlatego tak ważne jest, aby do składu Rady włączyć młodzież, która dzięki swojej wiedzy i doświadczeniu może przyczynić się do efektywniejszego wykorzystania nowych narzędzi w działaniach wspólnoty kościelnej. Dodatkowo, warto podkreślić, że ta technologia nie tylko umożliwia dotarcie do szerszego grona osób, ale również może przyczynić się do zwiększenia transparentności i otwartości działania *Rady Parafialnej*. Dzięki temu, może lepiej odpowiadać na potrzeby swojej społeczności i stawać się bardziej inkluzywnym miejscem dla wszystkich jej członków. Współpraca z wiernymi pozwala proboszczowi na zdobycie wglądu w potrzeby wspólnoty i wzbogacenie swoje doświadczenia poprzez bliski kontakt z problemami wiernych. Jan Paweł II wyraził pragnienie, aby te instytucje były bardziej szanowane i stymulowały aktywność świeckich w pomocy w zarządzaniu⁵⁰.

Liturgia, a szczególnie Eucharystia, jest uznawana za centrum życia parafii, stanowiąc źródło uświęcenia i rozwoju duchowego wiernych. Dlatego organizacja i formacja służby liturgicznej mają priorytetowe znaczenie. Wspólne celebrowanie liturgii wzmacnia ducha wspólnoty i stanowi źródło inspiracji do osobistej modlitwy i świadectwa wiary. Inne grupy parafialne i podejmowane działania powinny być zakorzenione w duchowości eucharystycznej, z naciskiem na uczestnictwo w Mszy Świętej i adoracji Najświętszego Sakramentu. Świecki opiekun służby liturgicznej, działający w ścisłej współpracy z proboszczem lub wyznaczonym kapłanem, odgrywa ważną rolę. Członkowie służby liturgicznej powinni uczestniczyć zarówno w spotkaniach edukacyjnych, jak i w tych rozwijających ich duchowość. Udział młodzieży w kursach lektorskich organizowanych przez diecezję ma znaczący wpływ na jakość i rozwój służby liturgicznej w kościele parafialnym. Takie kursy przyczyniają się do wniesienia nowego zapału i świeżości do organizacji liturgii, a dobrze prowadzona formacja służby liturgicznej może stanowić źródło nowych powołań kapłańskich w Kościele. W parafiach powinny funkcjonować różnorodne wspólnoty, dostosowane do potrzeb dzieci, młodzieży i osób dorosłych. Wybór tych wspólnot nie jest jednak przypadkowy, lecz powinien odpowiadać jej „duchowi” i być dostosowany do aktualnych potrzeb i wyzwań w Kościele i świecie. Zatem, decyzja o utworzeniu określonych wspólnot powinna wynikać z analizy aktualnych trendów i potrzeb społeczności kościelnej. Papież Benedykt XVI, aby lepiej zarysować istotę parafii, posłużył się obrazem latarni. Wskazywał, że: „jest latarnią, która promieniuje światłem wiary, a tym samym spełnia najgłębsze i najprawdziwsze pragnienia serc, nadając sens i nadzieję życia ludzi i rodzin”⁵¹. Ta analogia podkreśla, jak kościół, poprzez swoją misję ewangelizacji, staje się źródłem światła, które prowadzi i inspiruje jej członków. Podążając tą samą ścieżką myślową, Ojciec Święty Franciszek podkreśla, że jednym z rezultatów realizacji zadań przez zgromadzenie wiernych jest mobilizacja i kształtowanie swoich członków, aby charakteryzowali się postawą pełnego oddania misji ewangelizacji. To pokazuje, jak obaj papieże widzą parafię jako dynamiczną i aktywną wspólnotę, która nie tylko promieniuje światłem

⁵⁰ Por. MKT, *Synodalność...*, s. 85; P. Kaleta, *Parafialna Rada Duszpasterska a Parafialna Rada ds. Ekonomicznych*, „Roczniki Nauk Prawnych” 2015, t. XXV, nr 4, s. 133; por. ChL 27; KPK kan. 536 §1; KPK kan. 537.

⁵¹ Benedykt XVI, *Homilia wygłoszona podczas wizyty pasterskiej w rzymskiej parafii Świętej Maryi Patronki Ewangelizacji*, Rzym, 10 grudnia 2006 r.

wiary, ale także mobilizuje i kształtuje swoich członków do aktywnego udziału w misji ewangelizacji⁵².

Kościół lokalny, utrzymując bliskie relacje ze społecznością i wspólnie celebrując kult, są w stanie lepiej zrozumieć swoich wiernych, ich mentalność, kulturę, a co za tym idzie, lepiej poznają problemy ich codziennego życia. To z kolei umożliwia dostosowanie działalności synodu, aby skutecznie dotrzeć do każdego człowieka. Papież Franciszek zauważył ten aspekt, stwierdzając: „Kościół synodalny może zacząć nabierać kształtu tylko w takim stopniu, w jakim struktury te pozostają połączone z «dołem» oraz rozpoczynają się od ludzi i od problemów każdego dnia”⁵³. Ten punkt widzenia jest w pełni zgodny z nauczaniem Soboru Watykańskiego II, który w konstytucji dogmatycznej *Lumen Gentium* naucza, że: „Kościół jest w pewnym sensie sakramentem, czyli znakiem i narzędziem wewnętrznego zjednoczenia z Bogiem i jedności całego rodzaju ludzkiego” (LG 1). Parafia jest natomiast integralną częścią tego Kościoła. Jest to miejsce, w którym w szczególnie i powszechny sposób realizuje się tajemnica Kościoła. W ramach tej wspólnoty, Kościół realizuje swoje posłannictwo w sposób wyrazisty. Ma to miejsce, ponieważ to tutaj codzienne życie wiernych spotyka się z realną obecnością Jezusa Chrystusa. F. Blachnicki przedstawia ją jako żywy organizm, składający się z licznych komórek, które są małymi wspólnotami. Biorąc pod uwagę tę analogię, parafia, podobnie jak cały Kościół powszechny, jest „wspólnotą wspólnot”⁵⁴. Jest to miejsce, które umożliwia uczestnictwo w różnych formach nauczania Kościoła, kultu czy realizacji miłości bliźniego. Tutaj rozwija się miłość braterska i tworzą się relacje międzyludzkie. Pomimo różnic powołań czy wieku, wszyscy tworzą komunie, która egzystuje w jedności, zgodnie ze swoją misją i posługą. Jest to możliwe dzięki osobistemu zaangażowaniu każdego człowieka w swoje zadanie. Papież Franciszek przypomina, że: „parafia jest formą obecności Kościoła na terytorium, jest środowiskiem słuchania słowa, wzrostu życia chrześcijańskiego, dialogu, przepowiadania, ofiarnej miłości, adoracji i celebracji”. Dodatkowo podkreśla, zgodnie z nauczaniem Soboru Watykańskiego II, że jest „wspólnotą wspólnot” (EG 28).

Centralnym elementem działalności synodu Kościoła, który istnieje od początku, jest rozeznawanie. W tym kontekście, jak podkreślał Jan Paweł II: „dziś, bardziej niż kiedykolwiek, konieczne jest formowanie się do zasad i metod rozeznawania nie tylko osobistego, ale także wspólnotowego”⁵⁵. Te słowa odnoszą się do konieczności zrozumienia przez wspólnotę Kościoła kierunku, który pozwoli zrealizować zamysł Boga. Ojciec Święty Franciszek podkreśla konieczność słuchania wiernych, mówiąc: „słuchaniu Boga, aż po usłyszenie w Nim krzyku ludu; słuchaniu ludu, aż po odkrycie w nim tego, do czego wzywa nas Bóg”⁵⁶. Ten aspekt jest również podkreślony przez MKT w dokumencie pt. *Synodalność w życiu i misji Kościoła*, gdzie czytamy: „Rozeznawanie wspólnotowe

⁵² Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Nawrócenie...*

⁵³ Franciszek, *Przemówienie...*, Watykan, 17 października 2015 r.

⁵⁴ F. Blachnicki, *Koinonia. Kościół wspólnotą – wspólnoty w Kościele*, Katowice 2000, s. 57; por. M. Chmielewski, *Parafia jako wspólnota wspólnot w polskich publikacjach posoborowych*, „Roczniki Teologiczne” 1999, t. 46, z. 5, s. 161-177; tenże, *Parafia jako wspólnota wspólnot w polskich publikacjach posoborowych*, „Studia Sandomierskie” 1990-1996, nr 6, s. 281-292; M. Krulak, *Parafia wspólnotą wspólnot*, http://www.wieczernik.oaza.pl/artukul/parafia-wspolnota-wspolnot_id35, dostęp online: 29.12.2023.

⁵⁵ Jan Paweł II, „*Convegno ecclesiale di Palermo 1995*”, przytoczone w *Nocie duszpasterskiej Konferencji Episkopatu Włoch „Con il dono della carità dentro la storia”*, 32.

⁵⁶ Franciszek, *Przemówienie...*, Watykan, 17 października 2015 r.; tenże, *Homilia podczas czuwania modlitewnego w ramach przygotowania do Synodu poświęconego rodzinie*, Watykan, 4 października 2014 r.

wymaga uważnego i odważnego wsłuchiwanie się w «niewypowiedziane wesłuchanie Ducha» (zob. Rz 8,26), przedzierające się przez wołanie, wyrażne, a czasami nieme, Ludu Bożego⁵⁷. Ojciec Święty Franciszek wskazuje, że dążenie do Boga stanowi „konstytutywną drogę Kościoła; jest kluczem, który pozwala nam interpretować rzeczywistość oczami i sercem Boga; jest warunkiem podążania za Panem Jezusem i służenia życiu w tym trudnym czasie”⁵⁸. To duchowe dążenie jest uzupełniane przez praktyczne działanie Ludu Bożego, jak pokazuje działanie synodu. Papież Jezuita podkreśla, jak ważna jest aktywność świeckich w życiu Kościoła, która odnawia misję apostołską i skutecznie wpływa na jej rezultaty we współczesnym świecie. Dzięki temu podejściu, Kościół jest w stanie sprostać wyzwaniom nowoczesności⁵⁹. Do tej pory synody były zazwyczaj zgromadzeniem biskupów. Jednak wspólnota Kościoła zdobywa jednak coraz większą świadomość, że synodalność jest drogą otwartą dla wszystkich wiernych⁶⁰.

W dzisiejszych czasach, cała wspólnota wierzących ma wspólną misję – żyć w komunii. Jest to rozumiane jako wspólne dążenie do celu, ku któremu wszyscy, ożywieni przez tego samego Ducha dzięki łasce chrztu, są skierowani. W ramach wspólnoty Kościoła, niezbędne staje się zaplanowanie procesu synodalnego, który przyczyni się do zwiększenia świadomości wspólnego dążenia wszystkich wiernych. Aby osiągnąć ten cel, konieczne jest dążenie do zmiany mentalności człowieka XXI wieku. Kluczowe jest zrozumienie unikalności tego wspólnego dążenia: „razem z Bogiem, z Jego Synem Jezusem Chrystusem w obecności Ducha Świętego”⁶¹.

3. Oddziaływanie synodalności na działalność parafii

Synodalność jako kluczowy element nauczania Papieża Franciszka, wprowadza znaczące zmiany w funkcjonowaniu parafii. Zgodnie z wizją przedstawioną w *Evangelii Gaudium*, synodalność promuje współodpowiedzialność i aktywność, co skłania do większego zaangażowania świeckich (por. EG 10, 27, 119). Ta zmiana może prowadzić do innowacyjności w działaniach i lepszego zrozumienia potrzeb lokalnej społeczności. Na przykład, mogą one organizować synody parafialne, czerpiąc inspirację z modelu zaproponowanego w dokumencie takim jak *Christus Vivit*⁶². W takim kontekście, świeccy mają możliwość wyrażenia swoich opinii, które mogą następnie wpływać na decyzje dotyczące działalności wspólnoty, takie jak organizacja wydarzeń, prowadzenie nabożeństw czy zarządzanie zasobami.

Artykuł napisany przez S. Łabendowicza podkreśla, że implementacja zespołów synodalnych na poziomie parafialnym stanowi ważny bodziec do aktywizacji wiernych świeckich. Od uczestników tych zespołów oczekuje się konstruktywnego udziału w procesie konsultacji, poprzez wyrażanie swoich opinii na temat propozycji formułowanych przez poszczególne komisje synodalne. Gdyby w każdej wspólnotie powstał taki zespół, zaowocowałoby to zaangażowaniem określonej grupy wiernych w aktywne uczestnictwo w życiu lokalnego Kościoła. To właśnie oni, poprzez wyrażanie swoich poglądów i angażowanie się w dys-

⁵⁷ MKT, *Synodalność...*, s. 114-115.

⁵⁸ Franciszek, *Przemówienie wygłoszone na rozpoczęcie 70. Zgromadzenia Ogólnego Konferencji Episkopatu Włoch*, Watykan, 22 maja 2017 r.

⁵⁹ Por. MKT, *Synodalność...*, Watykan 2021, s. 123.

⁶⁰ Por. Sekretarz Generalny Synodu Biskupów, *Vademecum...*, 1.4.

⁶¹ Por. A. Proniewski, *Czym jest synodalność? Rozwój świadomości synodalności na przestrzeni historii Kościoła*, „Symposium” 2022, r. XXVI, t. 42, nr 1, s. 25.

⁶² Zob. Franciszek, *Christus Vivit*, Watykan, 25 marca 2019 r.

kusje, mogą zainicjować protest, przyczynić się do wprowadzenia zmian, mobilizować do działania i rozmów innych – rodzinę, sąsiadów, znajomych. Stanowią również ważne źródło wsparcia modlitewnego. Co istotne, po zakończeniu Synodu te zespoły pozostaną w parafiach i będą nadal aktywnie angażować się w życie Kościoła⁶³. Franciszek mówił o tym, że proces synodalny jest kierunkiem: „którego Bóg oczekuje od Kościoła trzeciego tysiąclecia”⁶⁴. Synodalność wpływa na relacje między duchownymi a świeckimi, promując model Kościoła jako wspólnoty współpracy i wzajemnego szacunku. Może to prowadzić do większej harmonii i jedności, zgodnie z zaleceniami zawartymi w *Amoris Laetitia*⁶⁵.

Franciszek promuje model Kościoła, w którym duchowni i świeccy współpracują razem, szanując i doceniając swoje różnorodne role. W parafiach synodalnych duchowni są bardziej otwarci na opinie świeckich, co prowadzi do bardziej inkluzyjnego procesu podejmowania decyzji. Świeccy mogą poczuć, że mają większy wpływ na życie parafii, co może skutkować większym zaangażowaniem i poczuciem przynależności. Papież podkreślił to, mówiąc: „(...) Kościół synodalny to Kościół, który słucha ze świadomością, że słuchać «to coś więcej niż słyszeć». Jest to wzajemne słuchanie, przez które każdy może się czegoś nauczyć”⁶⁶. Synodalność, będąca kluczowym elementem nauczania Ojca Świętego, ma znaczący wpływ na życie parafii. Może ona przyczynić się do wsparcia tej grupy w podejmowaniu nowych inicjatyw ewangelizacyjnych, które odpowiadają na potrzeby lokalnej społeczności. Na przykład, parafia może zorganizować programy dla dzieci i młodzieży, kursy dla dorosłych czy kampanie społeczne. Te inicjatywy zainspirowane synodalnością, mogą przyczynić się do większego zaangażowania społeczności kościelnej i lepszego zrozumienia jej potrzeb. Synodalność posiada potencjał, aby wspomóc wspólnotę w wzmocnieniu więzi między wiernymi. Kiedy świeccy i duchowni współpracują nad wspólnymi celami, budują między sobą relacje zaufania i szacunku. To współdziałanie może prowadzić do większej harmonii i jedności, co jest kluczowe dla skutecznej ewangelizacji i budowania wspólnoty. Synodalność dodatkowo sprzyja parafiom, zwiększając zaangażowania wiernych w życie Kościoła. Kiedy świeccy mają poczucie wpływu na jej życie, są bardziej skłonni do aktywnego uczestnictwa. Takie zaangażowanie może przełożyć się na większą aktywność w różnych aspektach jej życia, począwszy od uczestnictwa w liturgii, aż po udział w działaniach społecznych.

Oczywiście, wdrożenie procesu synodalności w tych wspólnotach może napotkać pewne wyzwania. Jednym z nich jest brak zrozumienia idei synodalności przez niektórych wiernych. Może to wynikać z braku edukacji na ten temat lub z obaw związanych ze zmianą. Aby sprostać temu wyzwaniu, kluczowe jest prowadzenie przez parafie edukacji synodalnej. Może ona przyjmować formę warsztatów, seminariów czy spotkań informacyjnych, które pomogą chrześcijanom zrozumieć, czym jest synodalność i jakie korzyści przynosi⁶⁷. Innym wyzwaniem jest brak czasu i zasobów niezbędnych do wdrożenia synodalności. Aby przezwyciężyć to wyzwanie, wspólnoty wiernych mogą nawiązać współpracę z innymi parafiami lub instytucjami kościelnymi. Kolejnym wyzwaniem synodalności może być trudność we współpracy z księżmi o tradycyjnym sposobie myślenia. Niektórzy księża mogą napotkać problemy z akceptacją idei synodalności ze względu na ich tradycyjne podejście do zarządzania parafią. Mogą być

⁶³ Zob. S. Łabendowicz, *Katecheza: Duszpasterski wymiar Synodu*, https://www.synodradomski.pl/?pl_katecheza-duszpasterski-wymiar-synodu,57,,1, dostęp online: 30.12.2023.

⁶⁴ Franciszek, *Przemówienie...*, Watykan, 17 października 2015 r.; por. EG 6, 164, 277.

⁶⁵ Franciszek, *Amoris Laetitia*, Watykan, 19 marca 2016 r.

⁶⁶ Tenże, *Przemówienie...*, Watykan, 17 października 2015 r.

⁶⁷ Zob. Sekretarz Generalny Synodu Biskupów, *Vademecum...*, 4.4.

przyzwyczajeni do samodzielnego podejmowania decyzji i mogą okazać się niechętni do dzielenia władzy z innymi członkami. W takich sytuacjach, kluczowe jest przekonanie tych księży o wartości synodalności i pokazanie im, jak może ona wzbogacić życie zgromadzenia⁶⁸. Proces synodalny, promujący otwartą dyskusję i wspólne podejmowanie decyzji, może prowadzić do konfliktów. Wyzwaniem jest konstruktywne zarządzanie tymi konfliktami w taki sposób, aby promować jedność i wspólnotę. Konflikty mogą wynikać z różnic zdań, odmiennych stylów komunikacji, a nawet z różnic kulturowych. Wszystko to może prowadzić do napięć i nieporozumień. Kluczowe jest, aby te konflikty były rozpoznawane i adresowane w odpowiedni sposób, zamiast być ignorowane lub tłumione. Papież Franciszek podaje skuteczną receptę na sytuacje, w których występuje rozbieżność w poglądach, mogąca prowadzić do kłótni. Podkreśla, że: „jedność przewyższa nad konfliktem”⁶⁹. Papież zdecydowanie podkreśla, że ta cecha odgrywa wyjątkową rolę podczas debat. Wskazuje również, że przyczynia się ona do rozwoju w następujących obszarach: „tworzenia historii, środowiska życia, w którym konflikty, napięcia i różnice mogą tworzyć wieloraką jedność rodzącą nowe życie” (EG 228). Rozmowy tego typu niewątpliwie wzbogacają debatę o nowe poglądy, jednocześnie otwierając drogę do nowych kierunków osiągnięcia konsensusu⁷⁰. Franciszek podkreśla, że otwarte dyskusje mogą prowadzić do konfliktów, ale są one ważne dla rozwoju społeczności. Mówi, że różnice zdań i napięcia mogą stworzyć „wieloraką jedność”, co oznacza, że mogą przynieść nowe pomysły i perspektywy. Te nowe pomysły i perspektywy wzbogacają debatę i otwierają nowe możliwości porozumienia się.

Mimo tych wyzwań, synodalność posiada potencjał do przekształcania życia parafii. Poprzez promowanie wspólnej odpowiedzialności i uczestnictwa, synodalność może wspierać te wspólnoty w stawianiu się bardziej ewangelizacyjnymi, wspólnotowymi i inkluzywnymi.

Zakończenie

Rozpoczynając od ogólnego spojrzenia, synodalność w nauczaniu Papieża Franciszka wydaje się być kluczowym elementem dla odnowy i ożywienia wspólnot parafialnych. Synodalność, rozumiana jako proces wspólnego słuchania i podejmowania decyzji, ma potencjał do przekształcenia relacji między duchownymi a świeckimi, umożliwiając większą partycypację wiernych w życie Kościoła. Następnie, przechodząc do konkretnych nauk Ojca Świętego, zauważamy, że poprzez swoje nauczanie i przykład, zachęca nas do tworzenia przestrzeni dla dialogu i współdecydowania na poziomie parafii. Nie tylko wzmacnia poczucie przynależności i odpowiedzialności wśród wiernych, ale również przyczynia się do tworzenia żywej i dynamicznej społeczności. Jednakże, jak pokazują przykłady, realizacja synodalności na tym poziomie nie jest zadaniem łatwym. Wymaga to zarówno otwartości i gotowości do zmian ze strony duchownych, jak i aktywnego zaangażowania ze strony świeckich. Na koniec warto podkreślić, że synodalność nie jest celem samym w sobie, ale środkiem do budowania komunii i misji w Kościele. W tym sensie, przyszłość synodalności we wspólnotach parafialnych zależy od naszej zdolności do przekształcenia tych idei w konkretne działania. Biskup Rzymu wskazuje, że synodalność nie jest tylko rozdziałem w studiach eklezjologicznych, ani tym bardziej trendem, hasłem czy nowym sło-

⁶⁸ Franciszek, *List dotyczący zagadnień związanych z funkcjonowaniem wiernych świeckich w sferze życia publicznego i ich współpracy z duszpasterzami*, Watykan, 9 marca 2016 r.

⁶⁹ Zob. MKT, *Synodalność...*, s. 111-112; por. EG 228.

⁷⁰ Por. Franciszek, *Przemówienie wygłoszone do korpusu dyplomatycznego*, Watykan, 7 stycznia 2019 r.

wem, które jest używane lub wykorzystywane podczas naszych zgromadzeń. Absolutnie nie! Synodalność jest odzwierciedleniem istoty Kościoła, jego struktury, jego charakteru, jego misji.

Podsumowując, Franciszek w swoich naukach podkreśla trzy zasady, które skrócie wyjaśniają działanie synodu w Kościele. Jego nauki uwzględniają zarówno Sobór Watykański II, jak i bogatą Tradycję Kościoła.

Pierwsza zasada odnosi się do współzależności Kościoła od całego zbioru wiernych. Jest to kluczowa zasada w funkcjonowaniu wspólnoty. Bez wątpienia, oznacza to, że Lud Boży ma prawo głosu w sprawach wiary, dzięki posiadaniu zmysłu wiary – *sensus fidei*. Ojciec Święty Franciszek użył metafory, mówiąc, iż *sensus fidei* sprawia, że: „owczarnia (Lud Boży) «ma nosa», co pozwala jej rozeznawać nowe drogi, jakie Pan otwiera przed Kościołem”⁷¹. Papież odwołuje się do tej zasady, gdyż była ona wielokrotnie stosowana w historii Kościoła. Biskup Rzymu dostrzega realizację tego przykazania poprzez konsultacje, które uwzględniają głos ludu. W kontekście parafii, może to oznaczać aktywne zaangażowanie wiernych w decyzje dotyczące jej życia, na przykład poprzez udział w spotkaniach parafialnych czy radach duszpasterskich.

Drugą zasadą, którą papież podkreśla, jest słuchanie w kontekście kościelnym. Jednocześnie zaznacza, iż: „słuchanie to coś więcej niż tylko słyszenie”. W uzasadnieniu tej zasady, odwołuje się do starożytnego wyrażenia: *Quod omnes tangit ab omnibus tractari debet* (łac. „Co dotyczy wszystkich, powinien być podejmowane przez wszystkich”)⁷². Papież pragnie, aby w praktyce synodu zachowana była pełna wierność Jezusowi, a tym samym, aby nie ulegać duchowi epoki ani modzie współczesnego świata. Można zauważyć, że uleganie duchowi czasu ma miejsce na drodze synodalnej w Niemczech, gdzie pewne głosy zacierają nienaruszalne kwestie wiary⁷³. W praktyce parafialnej, może to oznaczać otwartość duchownych na opinie i sugestie świeckich, a także aktywne poszukiwanie ich wkładu w różne aspekty życia parafii.

Ostatnią zasadą jest uznawanie synodalności jako: „konstytutywnego wymiaru Kościoła”. Wyjaśniając tę zasadę, Franciszek odwołuje się do słów świętego Jana Chryzostoma, który stwierdził, że: „Kościół i synod to synonimy”. W innym przekładzie słów świętego: „Synod to imię Kościoła”⁷⁴. Nawiązując do parafii, oznacza to, że procesy synodalne nie są dodatkiem, ale fundamentalnym elementem funkcjonowania Kościoła. Zasady są ściśle powiązane z nawróceniem i modlitwą⁷⁵, które są kluczowe dla prawdziwej synodalności. Wszystko to razem kreuje obraz synodalności jako procesu, który angażuje całą wspólnotę parafialną i przekształca ją w bardziej partycypacyjną, słuchającą i otwartą na Ducha Świętego.

Podążając ścieżką synodalną, pamiętajmy i bądźmy świadomi, że jedność chrześcijańska nie jest jednolitością, lecz różnorodnością. Pluralizm w Kościele nie jest anomalią, ale cechą, która była obecna od początku jego istnienia i dodaje mu unikalności oraz uroku. Wspólnota Kościoła to zbiór ludzi różnych ras, kultur, języków, wykształcenia i statusu społecznego. Kościół katolicki

⁷¹ Zob. tenże, *Przemówienie wygłoszone do Rady Episkopatów Ameryki Łacińskiej (CELAM)*, Rio de Janeiro, 28 lipca 2013 r.

⁷² Tenże, *Przemówienie...*, Watykan, 17 października 2015 r.

⁷³ Por. *Radykalne postulaty niemieckiej drogi synodalnej: zmiana etyki seksualnej, transgender, święcenia kobiet*, <https://opoka.org.pl/News/Swiat/2023/radykalne-postulaty-niemieckiej-drogi-synodalnej-zmiana-etyki>, dostęp online: 01.01.2024; *Niemiecka droga synodalna: nie wszyscy wbrew Watykanowi*, <https://www.vaticannews.va/pl/kosciol/news/2023-06/niemiecka-droga-synodalna-nie-wszyscy-wbrew-watykanowi.html>, dostęp online: 01.01.2024.

⁷⁴ Franciszek, *Przemówienie...*, Watykan, 17 października 2015 r.

⁷⁵ Por. tamże; J. Królikowski, *Geneza i przygotowania do nowego Synodu Biskupów poświęconego synodalności*, „Symposium” 2022, r. XXVI, t. 42, nr 1, s. 81-83; K. Kratiuk, *Synod papieża Franciszka*, Warszawa 2016, s. 31-39.

jest symbolem uniwersalizmu i powszechności. Ta różnorodność jest widoczna w różnych grupach i organizacjach działających w ramach parafii. Każda parafia, będąc częścią Kościoła katolickiego, jest również unikalna ze względu na swoją lokalną społeczność. Ta unikalność jest wyrażana poprzez różne formy modlitwy, służby i ewangelizacji, które są dostosowane do potrzeb lokalnej społeczności. W ten sposób, staje się miejscem, gdzie różnorodność jest ceniona i celebrowana, jednocześnie utrzymując jedność w wierzeniach i praktykach kościelnych. W kontekście tej różnorodności i unikalności, zachęcamy do dalszych badań i dyskusji na temat tego, jak synodalność może być realizowana we wspólnotach parafialnych, uwzględniając lokalne konteksty i wyzwania.

Bibliografia

- Archidiecezjalny Zespół Synodalny, *Przewodnik konsultacji synodalnych w Archidiecezji poznańskiej dla pierwszego etapu Synodu o synodalności Ku Kościołowi synodalnemu: komunია, uczestnictwo, misja XVI Zgromadzenia Synodu Biskupów*, Poznań 2021.
- Artemiuk P., *Czym jest synodalność?*, „Idziemy” 2021, nr 47.
- Baldisseri L., *Kościół i synod są synonimami*, <https://kosciol.wiara.pl/doc/6203718.Kosciol-i-synod-sa-synonimami>, dostęp online: 29.12.2023.
- Bańka A., *Aleksander Bańka: Synod w Polsce powoli się rozkręca i rozpoczęło się straszenie synodem*, <https://deon.pl/wiara/aleksander-banka-synod-w-polsce-powoli-sie-rozkraca-i-rozpoczelo-sie-straszenie-synodem->, 1782866, dostęp online: 30.12.2023.
- Bańka A., *Liczę na przebudzenie w Kościele*, <https://opoka.org.pl/News/Polska/2021/drhbab-aleksander-banka-licze-na-przebudzenie-w-kosciele>, dostęp online: 29.12.2023.
- Benedykt XVI, *Homilia wygłoszona podczas wizyty pasterskiej w rzymskiej parafii Świętej Maryi Patronki Ewangelizacji*, Rzym, 10 grudnia 2006 r.
- Biel S., *W potrojnej misji*, <https://jezuici.pl/2017/12/w-potrojnej-misji/#:~:text=Chrzest%20%C5%9Awi%C4%99ty%20w%C5%82%C4%85cza%20ka%C5%BCdego%20ucznia%20Jezusa%20w%20Jego,naszego%20%C5%BCycia%20liturgi%C4%99%20%28por.%201%20Kor%2010%2C%2031%29>, dostęp online: 29.12.2023.
- Blachnicki F., *Koinonia. Kościół wspólnotą – wspólnoty w Kościele*, Katowice 2000.
- Bronk K., *Papież do biskupów: synodalność wyraża naturę Kościoła*, <https://www.ekai.pl/papiez-synod-to-nie-wymiana-opinii-lecz-sluchanie-ducha/>, dostęp online: 28.12.2023.
- Chmielewski M., *Parafia jako wspólnota wspólnot w polskich publikacjach posoborowych*, „Roczniki Teologiczne” 1999, t. 46, z. 5, s. 161-177.
- Chmielewski M., *Parafia jako wspólnota wspólnot w polskich publikacjach posoborowych*, „Studia Sandomierskie” 1990-1996, nr 6, s. 281-292.
- Danecki J.A., *Synodalność w życiu i misji Kościoła*, „Zeszyty Formacji Katechetów” 2022, t. 85, nr 1, s. 41.
- Dokument przygotowawczy XVI. Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów*, Watykan 2023.
- Franciszek, „Spotkać, słuchać, rozeznąć”. *Przemówienie wygłoszone w czasie Mszy Świętej inaugurującej XVI Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne Synodu Biskupów*, Watykan, 10 października 2021 r.
- Franciszek, *Amoris Laetitia*, Watykan, 19 marca 2016 r.
- Franciszek, *Christus Vivit*, Watykan, 25 marca 2019 r.
- Franciszek, *Evangelii gaudium*, Watykan, 24 listopada 2013 r.
- Franciszek, *Homilia podczas czuwania modlitewnego w ramach przygotowania do Synodu poświęconego rodzinie*, Watykan, 4 października 2014 r.
- Franciszek, *Homilia podczas Mszy Świętej na otwarcie Synodu na temat synodalności*, Rzym, 10 października 2021 r.
- Franciszek, *List dotyczący zagadnień związanych z funkcjonowaniem wiernych świeckich w sferze życia publicznego i ich współpracy z duszpasterzami*, Watykan, 9 marca 2016 r.
- Franciszek, „Modlitwa w obliczu kryzysu”. *Kazanie wygłoszone w Domu św. Marty*, 22 marca 2020.
- Franciszek, *Przemówienie podczas otwarcia XVI Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów*, Rzym, 9 października 2021 r.

Franciszek, *Przemówienie wygłoszone do korpusu dyplomatycznego*, Watykan, 7 stycznia 2019 r.

Franciszek, *Przemówienie wygłoszone do proboszczów Rzymu*, Watykan, 16 czerwca 2013 r.

Franciszek, *Przemówienie wygłoszone do Rady Episkopatów Ameryki Łacińskiej (CE-LAM)*, Rio de Janeiro, 28 lipca 2013 r.

Franciszek, *Przemówienie wygłoszone do wiernych diecezji rzymskiej*, Watykan, 18 września 2021 r.

Franciszek, *Przemówienie wygłoszone na otwarciu XVI Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów na temat: „W stronę Kościoła Synodalnego – komunია, uczestnictwo, misja”*, Watykan, 9 października 2021 r.

Franciszek, *Przemówienie wygłoszone na rozpoczęcie 70. Zgromadzenia Ogólnego Konferencji Episkopatu Włoch*, Watykan, 22 maja 2017 r.

Franciszek, *Przemówienie wygłoszone podczas przedświątecznej audiencji dla członków Kurii Rzymskiej*, Watykan, 23 grudnia 2021 r.

Franciszek, *Przemówienie wygłoszone podczas uroczystości upamiętniającej 50. rocznicę ustanowienia Synodu Biskupów*, Watykan, 17 października 2015 r.

Franciszek, *Przemówienie wygłoszone z balkonu bazyliki św. Piotra*, Watykan, 14 marca 2013 r.

Franciszek, „*Synodalność: droga Kościoła*”. *Przemówienie wygłoszone podczas audiencji generalnej*, Watykan, 18 września 2021 r..

Jan Paweł II, „*Convegno ecclesiale di Palermo 1995*”, przytoczone w *Nocie duszpasterskiej Konferencji Episkopatu Włoch* „*Con il dono della carità dentro la storia*”.

Jan Paweł II, *Christifideles Laici*, Watykan, 30 grudnia 1988.

Jarecki P., *Podstawy synodu*, <http://www.parafiamaksymilian.waw.pl/podstawy-synodu/>, dostęp online: 30.12.2023.

Kaleta P., *Parafialna Rada Duszpasterska a Parafialna Rada ds. Ekonomicznych*, „*Roczniki Nauk Prawnych*” 2015, t. XXV, nr 4, s. 133.

Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Nawrócenie duszpasterskie wspólnoty parafialnej w służbie misji ewangelizacyjnej Kościoła*, Rzym, 29 czerwca 2020 r.

Kratiuk K., *Synod papieża Franciszka*, Warszawa 2016.

Królikowski J., *Geneza i przygotowania do nowego Synodu Biskupów poświęconego synodalności*, „*Symposium*” 2022, r. XXVI, t. 42, nr 1.

Krulak M., *Parafia wspólnota wspólnot*, http://www.wieczernik.oaza.pl/artukul/parafia-wspolnota-wspolnot_id35, dostęp online: 29.12.2023.

Ku Kościołowi synodalnemu: komunია, uczestnictwo i misja, <https://synod.org.pl/>, dostęp online: 30.12.2023.

Łabendowicz S., *Katecheza: Duszpasterski wymiar Synodu*, https://www.synodradomski.pl/?pl_katecheza-duszpasterski-wymiar-synodu,57,,,1, 30.12.2023.

Łabendowicz S., *Synodalność konstytutywnym wymiarem posługi Kościoła we współczesnym świecie*, „*Zeszyty Formacji Katechetów*” 2022, t. 85, nr 1.

Międzynarodowa Komisja Teologiczna, *Synodalność w życiu i misji Kościoła*, Watykan 2021.

Nawracała T., *Synodalność w Kościele i dla Kościoła: między rzeczywistością eklezjalną a narzędziem jej reformy*, „*Poznańskie Studia Teologiczne*” 2022, nr 42.

Niemiecka droga synodalna: nie wszyscy wbrew Watykanowi, <https://www.vaticannews.va/pl/kosciol/news/2023-06/niemiecka-droga-synodalna-nie-wszyscy-wbrew-watykanowi.html>, dostęp online: 01.01.2024.

Ostasz K.P., *Soborowa wizja Kościoła jako ludu Bożego*, https://opoka.org.pl/biblioteka/VI/VM/sobor_k_ludbozy.html, dostęp online: 29.12.2023.

Papież: Synod jest podążaniem wspólną drogą, <https://www.vaticannews.va/pl/papiez/news/2021-10/papiez-synod-jest-podazaniem-wspolna-droga.html>, dostęp online: 11.05.2022.

Pius X, *Vehementer Nos*, Watykan, 11 lutego 1906 r.

Proniewski A., *Czym jest synodalność? Rozwój świadomości synodalności na przestrzeni historii Kościoła*, „*Symposium*” 2022, r. XXVI, t. 42, nr 1, s. 25.

Protagonistą synodu jest Duch Święty, <https://pl.clonline.org/nowości/kościół/2021/10/12/protagonistą-synodu-jest-duch-święty>, dostęp online: 29.12.2023.

Radykalne postulaty niemieckiej drogi synodalnej: zmiana etyki seksualnej, transgender, święcenia kobiet, <https://opoka.org.pl/News/Swiat/2023/radykalne-postulaty-niemieckiej-drogi-synodalnej-zmiana-etyki>, dostęp online: 01.01.2024.

Rytko S., *Formacja katolików świeckich: wielkie wyzwanie naszych czasów*, „Studia Teologii Dogmatycznej” 2019, t. 5.

Sawa P., *Synodalność Kościoła w ujęciu papieża Franciszka*, „Teologia w Polsce” 2023, t. 17, nr 2.

Sekretarz Generalny Synodu Biskupów, *Vademecum Synodu o synodalności*, Watykan 2021.

Seweryniak H., *Święty Kościół powszedni*, Warszawa 1996.

Skierkowski M., Nowakowska G., *Powołanie wiernych świeckich według II Polskiego Synodu Plenarnego (1991-1999)*, „Studia Teologiczne” 2002, nr 20.

Sobór Watykański II, *Lumen Gentium*, Watykan, 11 listopada 1964 r.

Stelmach A., *Synodalność – co to właściwie oznacza?*, <https://pch24.pl/synodalnosc-co-to-wlasciwie-oznacza/>, dostęp online: 29.12.2023.

Warecka A., *Na wspólnej drodze*, <https://www.echokatolickie.pl/index.php?str=100&id=19684&idd=20>, dostęp online: 30.12.2023.

Weron E., *Laikat i apostołstwo*, Poznań 1999.

Wojtas A., *Kard. Nycz: nie wystarczy słuchać świeckich, trzeba ich usłyszeć*, <https://stacja7.pl/rozmowy/kard-nych-nie-wystarczy-sluchac-swieckich-trzeba-ich-uslyszec/>, dostęp online: 29.12.2023.

Woźniakowski J., *Świeccy*, Kraków 1987.

Wójcik K.J., *Specyficzne aspekty teologii w nauczaniu papieża Franciszka*, „Studia Nauk Teologicznych” 2020, t. 15.

Wszyscy jesteśmy powołani na drogę synodalną?, <https://kosciol.wiara.pl/doc/7244185>.

Wszyscy-jestesmy-powolani-na-droge-synodalna, dostęp online: 29.12.2023.

Zygmunt S., *Synodalność jako powrót do korzeni chrześcijaństwa i narzędzie budowania Królestwa Bożego*, „Warszawskie Studia Teologiczne” 2020, t. XXXIII, nr 2.

Synodalność we wspólnotach parafialnych w nauczaniu Papieża Franciszka

Streszczenie

Artykuł analizuje koncepcję synodalności w doktrynie Papieża Franciszka, z naciskiem na jej implikacje dla struktur parafialnych. Synodalność, rozumiana jako proces kolektywnego słuchania i podejmowania decyzji, jest kluczowym elementem odnowy i rewitalizacji wspólnot parafialnych. Papież Franciszek propaguje model Kościoła, w którym duchowni i świeccy współdziałają, co prowadzi do procesu decyzyjnego, który jest bardziej inkluzyjny. Synodalność nie jest celem samym w sobie, lecz narzędziem do budowania komunii i misji. Przyszłość parafii zależy od naszej zdolności do przekształcenia tych idei w konkretne działania. Franciszek w swoich naukach podkreśla trzy zasady, które w skrócie wyjaśniają rozumienie synodalności: współzależność Kościoła od całego zbioru wiernych, słuchanie w kontekście kościelnym oraz uznawanie synodalności jako konstytutywnego wymiaru Kościoła. Mimo wyzwań, ten proces posiada potencjał do przekształcania życia parafii. Poprzez promowanie wspólnej odpowiedzialności i uczestnictwa, synodalność może pomóc wspólnotom stać się bardziej ewangelizacyjnymi i otwartymi na Ducha Świętego.

Słowa kluczowe: Kościół, synodalność, synod, Papież Franciszek, wspólnota parafialna, duchowni i świeccy, współpraca, słuchanie, misja, komunია, uczestnictwo

Mgr Mikołaj Kozyra – absolwent Wydziału Teologii Akademii Katolickiej w Warszawie.